

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Grundlärare med inriktning mot arbete i fritidshem
VT 2017

Fritidspedagogens roll utifrån tre yrkesperspektiv

Rektor, Lärare och Fritidspedagog

Författare: Anna Bark och Isabella Lejon
Handledare: Sara Lenninger
Examinator: Anna Linge

Sektionen för lärande och miljö

Abstract

Detta är en intervjustudie om fritidspedagogers yrkesroll i skolan med fokus på samverkan mellan olika yrkesgrupper. Resultatet av studien visar att den aktuella skolan uppvisar grund för goda samarbeten mellan samtliga medverkande yrkesroller. Efter flertalet år av samarbete har personal från olika yrkeskategorier utformat ett väl fungerande arbetssätt. Det finns en gemensam syn på fritidspedagogens roll i skolan, samt att fritidspedagogen och dess kompetens behövs under skoldagen. En önskan från samtliga medverkande är avsatt tid för gemensam planering för lärare och fritidspedagoger.

Nyckelord: Fritidspedagog, lärare, rektor, yrkesroll, samarbete, samsyn, samspel, integration

Innehåll

1. Inledning.....	4
1.1 Fritidspedagogens historia	4
1.2 Syfte.....	6
1.3 Avgränsningar.....	6
1.4 Begreppsförklaringar	6
2. Litteraturgenomgång och tidigare forskning.....	7
2.1 Yrkesidentiteten, utifrån lärarens och fritidspedagogens perspektiv.....	7
2.2 Rektorns roll i skolan	8
2.3 Gruppsammansättningar	9
2.4 Teoretisk utgångspunkt, gruppsykologiskt perspektiv.....	10
3. Metod	11
3.1 Val av metod.....	11
3.2 Intervjuer	11
3.3 Urval och undersökningsgrupp	11
3.4 Genomförande	12
3.5 Etiska ställningstagande	13
3.6 Metoddiskussion	14
4. Resultat och analys.....	15
4.1 Samsyn på fritidspedagogens uppdrag	15
4.2 Eleverna i fokus	16
4.3 Samarbete	17
4.4 Planering.....	18
4.5 Analys av resultat	20
5. Diskussion.....	22
5.1 Samarbete under utveckling	22
5.2 Kommunikationens betydelse.....	23
5.3 Planeringens betydelse	24
5.4 Avslutande diskussion	24
5.5 Reflektioner	25
6. Referenslista	27
Bilagor.....	29

1. Inledning

Under vår utbildning på grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem, har många tankar kring fritidspedagogens yrkesroll väckts. Under våra VFU-perioder (verksamhetsförlagd utbildning) har vi kunnat reflektera över fritidspedagogens olika roller i skolverksamheten samt hur olika skolor väljer att nyttja deras kompetens. Vi har funderingar kring hur skolans huvudaktörer ser på fritidspedagogens yrkesroll samt hur detta kan yttra sig i skolverksamheten. I *Allmänna råd för fritidshem* (Skolverket, 2014) nämns endast fritidspedagogens roll och mål i arbetet på fritidshemmet, ingenting nämns om fritidspedagogens roll under skoltid. De allmänna råden ska ses som komplement till de styrdokument som riktas till skolan (Skolverket, 2014). Under skolans övergripande mål och riktlinjer i Lgr-11 (Skolverket, 2016) finns det riktlinjer till vad som förväntas av en elev, lärare samt alla som arbetar i skolan. Vi ställer oss därför frågan om detta påverkar rektorer och lärares syn på fritidspedagogens yrkesroll, samt vilka uppfattningar som finns kring fritidspedagogens roll under skoldagen. I denna studie kommer fritidspedagogens yrkesroll lyftas från de tre olika yrkesrollernas perspektiv.

Fritidspedagog som yrkesbenämning är på väg bort, då de som utbildas idag utexamineras som grundlärare i fritidshem. Dock har vi uppfattat att många i verksamheten benämns eller är anställda under yrkeskategorin fritidspedagog, även om de har en grundlärarutbildning med inriktning mot arbete i fritidshem. De personer som medverkar i vår studie och som arbetar i fritidshemmet är utbildade till fritidspedagoger. Vi har därför gjort valet att använda oss av benämningen fritidspedagog i vårt arbete, dock med vetskapen om att de som utexamineras idag får titeln grundlärare i fritidshem.

1.1 Fritidspedagogens historia

Yrkets utveckling historiskt påverkar synen på yrkesrollen idag, således introduceras fritidspedagogens historia från sin början.

Fritidspedagogutbildningen startade år 1964 på initiativ från förskollärarkåren. Från början startade programmet som en försöksutbildning där den då utgick från förskoleseminariet. Utbildningen flyttades år 1966 över och utgick då från yrkesskolan. Utbildningen fanns i flera former och riktade sig främst till barn i de yngre åldrarna men vände sig även till arbete inom äldreomsorgen.

Utbildningens status från början oklar, samma år som fritidspedagogutbildningen flyttas till yrkesskolan så hävdar Sveriges fritidspedagogers förening (SFF) att utbildningen skulle vara en lärarutbildning och inte en vårdutbildning (Calander, 1999). Först 1977 blev utbildningen till fritidspedagog flyttad till högskola. När arbetet som fritidspedagog blev titulerat som ett läraryrke kom deras status att höjas, men trots detta hade fritidspedagogen fortfarande en lägre status än andra lärarutbildningar (Calander, 1999).

I slutet av 70-talet påbörjades ett samläsningsförsök mellan de olika yrkesinriktningarna i grundskolläroprogrammen. Tanken med detta var att studenterna skulle få möjlighet till kunskap inom varandras verksamheter, bygga broar som skulle generera bättre förståelse samt samarbete mellan de olika yrkesinriktningarna (Calander, 1999). Det var först 1993 som fritidspedagog- och förskolläroprogrammen blev treåriga och omfattar 120 högskolepoäng. Under 90-talet förändrades även fritidspedagogens uppdrag i skolan. Deras kompetens inom undervisningen får ett lyft och deras betydelse som en länk mellan det teoretiska och praktiska lärandet framhävs allt mer (Calander, 1999).

Andersson (2013) hänvisar till Fyhr (2001) som menar att när fritidshemsverksamheten integrerades i skolan, hade fritidspedagogerna till en början svårt att hävda sin kompetens och bidragande del till skolan. De fick en assistentposition till lärarna, vilket ledde till en minskad självständighet i de dagliga arbetet. Vidare innebar det en påverkan på fritidspedagogernas yrkesidentitet, som försvagades (Andersson 2013, se Calander 1999; Hansen; 1990). Calander påpekar att ur barnens synvinkel var fritidspedagogernas arbetsinsatser under skoldagen en vinst, det innebar exempelvis större personaltäthet i skolan, mindre undervisningsgrupper och ökad vuxennärvaro på raster (Calander, 1999). För fritidspedagogerna var dock deras arbetsuppgifter i arbetslagen var otydliga och deras handlingsutrymme var mindre än lärarnas (a.a.). Fritidspedagogernas och lärarnas anställningsavtal skiljde sig åt vilket innebar en tydlig obalans, det ledde vidare till att fritidspedagogerna fick eller intog underordnade positioner (Haglund 2004; Hjelte 2005, eller Perssons 2008 se Andersson, 2013).

Calander (1999) menar att kvalitén i skolverksamheten är beroende av hur skolans medarbetare är villiga att arbeta med varandra mot en gemensam värdegrund.

Något vi finner intressant är att när yrket som fritidspedagog blev titulerat som ett läraryrke förblev statusen fortfarande lägre, jämfört med de andra grundskollärarna.

Under utbildningens VFU-perioder har vi ibland fått en upplevelse kring att fritidspedagoger och andra grundskolelärare är i olika lag och arbetar i motsättning till varandra istället för med varandra. Detta tror vi kan bero på otillräckliga kunskaper om medarbetarnas yrkeskompetens samt bristen av utbildad personal inom skolverksamheten.

1.2 Syfte

Studiens övergripande syfte är att få en uppfattning kring hur fritidspedagogens yrkesroll uppfattas ur fritidspedagogens perspektiv, samt hur den ses på från kollegiala medarbetare, i detta fall skolans lärare samt rektor. Syftet är att undersöka fritidspedagogens roll under skoltid, då de medverkande yrkesrollerna under skoldagen har ett delat ansvar för skolans uppgifter. I denna studie har vi använt oss av följande forskningsfrågor:

- Hur beskriver fritidspedagoger, lärare samt rektor fritidspedagogens främsta yrkeskompetens?
- Vad anser fritidspedagoger, lärare samt rektor att fritidspedagogens uppdrag är under skoldagen?

1.3 Avgränsningar

I studien ligger fokus på fritidspedagogens roll under skoldagen och således berörs inte fritidspedagogens roll i fritidshemmet. Vår upplevelse kring fritidspedagogens roll i skolan är att den kan se olika ut, vilket fångat vår uppmärksamhet och ligger därför i fokus i denna studie.

1.4 Begreppsförklaringar

Fritidspedagog: Med termen fritidspedagog och pedagog syftar vi till dagens yrkesroll som benämns grundskolelärare med inriktning mot arbete i fritidshem.

Grundskollärare: Med grundskolelärare eller lärare syftar vi på grundskolelärare i förskoleklass, klass 1-3 samt klass 4-6.

Skolverksamhet: Med skolverksamhet sammanfattar vi allt vad skolan innebär, allt från skolbyggnad, personal och elever.

Suboptimering: En kvartalsrapport, en viktig indikator på ett årligt resultat.

2. Litteraturgenomgång och tidigare forskning

Litteraturgenomgången inleds med tidigare forskning och litteratur kring fritidspedagogens yrkesroll utifrån lärarens och fritidspedagogens egna perspektiv. Texten fortlöper sedan utifrån rektorns roll och ansvar i skolverksamheten, det för att få en förståelse kring vilka sätt rektorn påverkar hela skolan, från det administrativa till de dagliga arbetet som sker i verksamheten. För att kunna presentera vår studie utifrån ett gruppsykologiskt perspektiv har hänsyn tagits till tidigare forskning kring kommunikation, gruppkonstellationer och gruppfunktioner. Det för att skapa en förståelse kring hur olika grupper kan fungera tillsammans och varför.

2.1 Yrkesidentiteten, utifrån lärarens och fritidspedagogens perspektiv

Här presenteras Hansens (1999) doktorsavhandling *Yrkeskulturer i möte*. Den finns aktuell trots att det gått ett antal år sen den publicerades, då avhandlingen behandlar en kollegial syn på fritidspedagogens kompetens samt samarbetet mellan lärare och fritidspedagog.

Hansen (1999) menar att fritidspedagogens yrkesroll i många fall var okänt för en stor del av lärarna, samt att samverkan mellan lärare och fritidspedagog var sällsynt. Lärarna som deltog i Hansens (1999) studie betonade framför allt två kompetenser som fritidspedagogers främsta. De beskrev den ena som de praktisk-estetiska områdena och den andra som deras kunskaper om barn och deras utveckling. Lärarna hade en uppfattning om att fritidspedagogutbildningen innehöll mer praktiska inslag än deras egen utbildning, och det fanns en allmän uppfattning om att fritidspedagogerna även hade en god förmåga att leda samt genomföra praktiskt inriktade aktiviteter (Hansen, 1999). Hansen (1999) menar även att lärarnas generella uppfattning om fritidspedagogernas yrkeskompetens är kopplad till vilka fritidspedagoger denne mött och/eller i vilken utsträckning kollegialt samarbete har förekommit.

Hansen (1999) menar att fritidspedagogerna beskriver barns utveckling som en central del av sin kompetens och benämner det som en av sina huvuduppgifter. Hansen (1999) påpekar även att fritidspedagogerna nämner att barnen ska känna sig självständiga, trygga och känna tillit till sin egen förmåga, samt att de ska kunna ta ansvar för sina handlingar. Sociala förmågor som att fungera tillsammans med andra, vara en god vän, kunna lösa konflikter, våga tala och uttrycka åsikter i grupp samt visa hänsyn och respekt är centralt lärande på fritidshemmet (Hansen, 1999). I Hansens studie menar flertalet av fritidspedagogerna att arbetet utåt sätt är osynligt, men medvetet och planerat. Fritidspedagogerna anser att en väsentlig del av deras arbete är att

själva vara en god förebild och planera samt genomföra aktiviteter som stödjer den sociala utvecklingen (Hansen, 1999). Fritidspedagogerna menar även att de har en annorlunda syn på kunskap och lärande än lärarna, samt att barnets lärande bör kopplas till barnets individuella behov av kunskap. Fritidspedagogerna betonar även vikten av att kunna sätta saker i ett sammanhang för att på så sätt bilda en helhetsuppfattning (Hansen, 1999).

I doktorsavhandlingen av Munkhammar (2001) med titeln *Från samverkan till integration* beskriver läraren i den aktuella undersökningen hur denne upplever att fritidspedagogen kompletterar läraren under lektionstid. Hon betonar då främst det praktiska arbetet. Läraren beskriver vidare vid ett antal tillfällen att det arbete som fritidspedagogen ägnar sig åt är “det roliga”. Fritidspedagogen som är aktuell i samma undersökning benämner vikten av att kunna hitta balansen mellan den fria leken och skolarbetet. Samtidigt poängterar hon betydelsen av att kunna motverka att eleverna ska känna sig skoltrötta allt för tidigt genom att använda sig av ett varierat arbetssätt som även kompletterar det läraren gör. Fritidspedagogen nämner även att hon inte skulle vilja ta lärarens del av undervisningen, även om det har hänt vid ett flertal tillfällen (Munkhammar, 2001).

Alla fritidspedagoger har inte en positiv inställning till kollegialt samarbete. I Haglunds avhandling *Traditioner i möte* (2004) beskriver fritidspedagoger att en närmare samverkan med grundskolelärare skulle kunna leda till att deras arbetssätt och yrkesroll förändras. De menar att det är andra förhållningssätt som förväntas av dem i klassrummet, vilket inte alltid stämmer överens med deras synsätt (Haglund 2004).

2.2 Rektorns roll i skolan

Rektorn har som huvuduppgift att se till att läroplanen finns med i den dagliga undervisningen, således är en ständig dialog mellan lärarna kring sambandet mellan mål, riktlinjer, undervisning och lärande väsentlig (Persson, 2004). Rektorn med eventuella biträdande rektorer har ett stort ansvar över skolverksamheten (Persson, 2004). Detta ansvar kan beskrivas och delas upp i fyra olika inriktningar. Den första delen beskriver de *administrerande uppgifterna*, som att organisera det dagliga arbetet samt skapa funktionella och effektiva rutiner för det långsiktiga utvecklingsarbetet (Persson, 2004). Den andra delen gäller *stabiliserande uppgifter*, vilket innebär att bygga upp en trygg och lugn miljö på den aktuella skolan som i sin tur leder till goda förutsättningar för en god undervisning. Det är viktigt att skolans normer och kultur framgår på ett tydligt sätt. Nästa del handlar om ett *stödjande arbete* där skolledaren ska engagera sig i de

enskilda anställda, ge tid till att se och lyssna på dem och på så sätt även kunna ge återkoppling till deras arbete (Persson, 2004). Det är av stor vikt att se till varje lärares möjlighet till personlig utveckling genom att kunna se när det finns behov av fort- och vidareutbildning (Persson, 2004). Den fjärde inriktningen i rektorns arbete är den *utvecklande delen*, där skolans läroplan ska tolkas för att konkretiseras i mål för skolan (Persson, 2004).

2.3 Gruppsammansättningar

Formella grupper finns vanligtvis en uppsättning av definierade roller, till exempel chef, sekreterare, ordförande, elev, lärare, fackföreningsrepresentant (Svedberg, 2016). Formella roller är uppgiftsorienterade men kan i sin tur delas in i strukturella roller, de uttrycker en position och har en skriftlig arbetsbeskrivning (Svedberg, 2016). Systemiska roller uttrycker en funktion gällande professionellt samspel (Granström 2006 se Svedberg, 2016). Nilsson (2016) menar att roller i ett gruppsammanhang fyller minst tre funktioner; de skapar struktur och en arbetsfördelning, de leder till förutsägbarhet och de bidrar till gruppidentiteten en viss medlem samt hela gruppen tilldelas. Svedberg (2016) påpekar även att strukturella roller innebär både rättigheter och skyldigheter, att handla efter regler. Systemiska roller innefattar mer att handla efter lagets bästa, att se bort ifrån sitt ego och se till gruppens bästa.

Medlemmarna i en grupp eller ett team skapar tillsammans ordning och mening - en social miljö där de kan uttrycka och bearbeta alla de olika tankar, känslor och fantasier som är förknippade med deras uppgift, arbete och typ av problem de möter

(Svedberg, 2016, s. 115).

Nilsson (2016) menar att kommunikationen i en grupp kan vara svårtolkad då olika gruppmedlemmar kan tolka en och samma sak på olika sätt. Ofta är det i kommunikationen det brister och inte det som kommuniceras om. Nilsson (2016) tar upp att problemet är ofta att vi tror att andra uttrycker saker på samma sätt som vi själva gör, vilket de vanligtvis inte gör. Detta är således något som tyvärr kan leda till konflikter inom en grupp (Nilsson, 2016). Enligt Nilsson (2016) är kommunikation ett viktigt verktyg när det gäller att diskutera olika lösningar, tankar samt möjligheter att utvecklas. Han menar dock att resultatet av hur bra kommunikationen blir beror på hur personerna ifråga väljer att använda den (Nilsson, 2016).

2.4 Teoretisk utgångspunkt, gruppsykologiskt perspektiv.

Nedan kommer den teoretiska utgångspunkten för studien att presenteras, vilken beskriver ett gruppsykologiskt perspektiv. Tidigare forskning från gruppsykologiska perspektiv presenteras, vilket senare i uppsatsen kopplas till studiens diskussion och analys. Det för en större förståelse kring studiens utformning samt bearbetningen av de insamlade materialen.

Status i en grupp handlar om en individs position eller grad av anseende/prestige
(Nilsson, s. 63, 2016).

I undersökningen har tankar om hur fritidspedagogen arbetar och bör arbeta lyfts. Även hur samspelet mellan grundlärare och fritidspedagog skall samt bör fungera lyfts. Studien har genomförts med inspiration av ett gruppsykologiskt perspektiv. Det innebär att vi valt att studera hur de olika yrkeskategorierna *upplever samspelet mellan varandra*, samt deras sätt att *integrera med varandra*. Svedbergs (2016) utgångspunkt är att det är medlemmarna i en grupp som tillsammans skapar ett sätt att bearbeta de funderingar och frågor som uppkommer under arbetets gång. Svedberg (2016) delar upp analysen av grupper i två olika dimensioner när det gäller studien av arbetsprocessen. Fokus kan antingen ligga vid en *relationsdimension*, där då utgångspunkten ligger vid den enskilda personen och dennes situation och mående. Alternativet till detta är att lägga fokus vid en *arbetsdimension* där det då är resultatet på själva arbetet som belyses (Svedberg, 2016).

3. Metod

3.1 Val av metod

Detta är en fallstudie som har genomförts genom kvalitativ ansats med personliga intervjuer. Det som utmärker en fallstudie är att den inriktas på en undersökningsenhet och fokuserar på hur relationer och sociala processer fungerar i sociala sammanhang (Denscombe, 2016). Vilket passar vår studie då fokus ligger på samverkan mellan yrkesgrupperna.

3.2 Intervjuer

Studien har genomförts med hjälp av personliga intervjuer där vi har utgått ifrån våra forskningsfrågor som handlar om hur de olika yrkeskategorierna uppfattar fritidspedagogens yrkesroll under skoldagen. Under intervjuerna har vi fört anteckningar samt använt oss av ljudinspelning, detta för att underlätta vid senare sammanställning.

Denscombe (2016) framhäver fördelarna kring personliga intervjuer. Med personliga intervjuer avses här att endast en person i taget intervjuas. Denscombe (2016) menar att den personliga intervjun förenklar möjligheten att uppfatta vem som är källan samt lokalisera idéer till den specifika personen. Forskaren har dessutom endast en persons idéer att ta ställning till i taget. Ytterligare en fördel som framhävs är då forskaren börjar arbeta med ljudinspelningar, vilket gör det möjligt att skriva ut den inspelade intervjun. När intervjun endast innefattar en person finns det endast en röst att fokusera på vilket även förenklar denna process (Denscombe, 2016).

3.3 Urval och undersökningsgrupp

Denna studie har genomförts på en subjektivt utvald skola. Skolans rektor plus grundlärare och fritidspedagoger har medverkat i de olika intervjuerna. Ett subjektivt urval beskrivs som att forskaren handplockar informanterna, det genom relevansen för ämnet eller teorin personen har. Hänsyn tas även till hur privilegierade kunskaper eller erfarenheter hen har i ämnet (Denscombe 2016).

Den rektor samt de två grundlärare och de två fritidspedagoger vi har valt att intervjua har många års erfarenheter inom sina yrken. Detta ser vi som en fördel när det gäller de personliga intervjuerna. Urvalet beskriver vi som ett bekvämlighetsurval från vår sida då vi sedan tidigare hade kännedom om skolan, vilket innebär att forskaren har ett urval som förenklar dennes urvalsprocedur (Denscombe, 2016).

3.4 Genomförande

Inledningsvis gjordes valet att informera skolans personal och alla inblandade om studien. Detta gjordes för att all personal skulle få en sammanhängande bild av avsikten med arbetet och vår närvaro. Frågor kring hur de ställde sig till medverkan i en undersökningsgrupp lyftes. Därefter började arbetet med utformning av personliga intervjuer, och här formades relevanta frågor inför studien. Tanken var att alla intervjuer skulle komma att utföras på samma sätt med väsentligt innehåll relaterade till de aktuella frågeställningarna. Visionen var att samtala med skolans rektor, två grundskollärare samt två fritidspedagoger, vilket var något som även genomfördes. Således skapades möjlighet till att få olika perspektiv på frågeställningarna, även om det blev i ett mindre omfång. Valet genomfördes sett till den tidsaspekt vi hade att förhålla oss till. Förhoppningen var att genom personliga intervjuer få en uppfattning kring hur de olika yrkesrollerna värderar och uppskattar fritidspedagogens yrkesroll. Efter en sammanställd studie var vår avsikt att avsluta arbetet genom att delge skolan om studiens resultat.

Intervjuerna genomfördes av två personer, vilka bestod av denna studies forskningspersoner. Intervjuerna fortlöpte genom att en av oss ställde frågorna, medan den andre antecknade. Vid varje tillfälle intervjuades en person åt gången, och intervjun spelades in med tillåtelse från intervjupersonen.

Intervjuerna utgick ifrån flertalet öppna frågor. De behandlade vad som ansågs som fritidspedagogens främsta kompetens, samt vad som uppfattas skilja en lärares pedagogik från en fritidspedagog. Fritidspedagogens uppdrag under skoltid togs även upp, vad uppdraget borde vara och på vilket sätt fritidspedagogens kompetens kommer till nytta under skoltid. Frågan kring vilken uppfattning som finns kring arbetsuppgifterna under skoldagen och hur samtliga medverkande önskar att lärare och fritidspedagoger ska arbeta under skoldagen ställdes också.

Efter det att samtligt material från de personliga intervjuerna var insamlat, startade en sammanställning av studien. Ahrne & Svensson (2015) belyser tre grundläggande arbetssätt för att genomföra en samhällsvetenskaplig analys, vilka är *sortera*, *reducera* och *argumentera*. De menar även att ordningen med att *sortera* sitt material uppstår genom att man arbetar med materialet utifrån de teorier eller begrepp analytikern vill arbeta fram (Ahrne & Svensson, 2015). Att *reducera* sitt material kan nämnas vid representationsproblemet, vilket påvisar omöjligheten att visa allt (Ahrne & Svensson, 2015). Ahrne & Svensson (2015) menar vidare

att en analytiker måste beskära sitt material, för att på så sätt lyfta de mest väsentliga i studien. Att *argumentera* bemöter auktoritetsproblem, att göra studien synlig i forskar- och kunskapssamhället (Ahrne & Svensson, 2015). Med detta syftar författarna till att ställa sitt material emot tidigare forskning, samt att analysera materialet till redan befintliga teorier (Ahrne & Svensson, 2015). Intervjuerna från studien sammanställdes, det för att sedan gå vidare med att titta närmare på samt analysera det insamlade materialet. Tillsammans gick vi igenom anteckningarna från intervjuerna, och sammanställde på så sätt vad som ansågs som mest relevant för studien. Med hjälp av det inspelade materialet på 70 minuter, granskades anteckningar och dessa jämfördes med vad intervjupersonen sa under intervjun (se vidare avsnitt 4). Därefter delades materialet upp i fyra huvudkategorier utifrån vad som kunde urskiljas som de gemensamma nämnarna i intervjuerna. Under huvudkategorierna tas likheter och skillnader kring kategorin upp, senare i metoddiskussionen ställs detta mot litteratur och forskning.

3.5 Etiska ställningstagande

Då studien som genomfördes var känd på den aktuella skolan, lades stor vikt vid Vetenskapsrådets yrkesetiska forskningsprinciper. Där påpekas att forskaren måste ta speciell hänsyn när det kommer till etiska uppgifter, samt behandla dem på ett sådant sätt att de medverkande inte kan identifieras av utomstående (Vetenskapsrådet, 2002). Vad man som forskare behöver ta ställning till och vad de medverkande kan uppfatta som känsligt kan variera från en situation till en annan. Som forskare kan du endast anta vad som är rätt eller fel i den aktuella situationen, vilket är det som måste vara utgångspunkten (Vetenskapsrådet, 2002). Vår inledande kontakt med skolan och eventuella medverkande gjordes genom ett missivbrev. Där beskrevs studiens syfte och hur deras eventuella medverkan skulle se ut. Vidare förklarades deras rättigheter, så som att de när som helst skulle kunna avbryta sin medverkan samt att deras personuppgifter skulle skyddas enligt yrkesetiska forskningsprinciper. För att genomföra intervjuerna behövde vi de medverkandes samtycke kring dessa punkter. Vilket först gavs skriftligt genom mailkontakten, men sedan även bekräftades muntligt innan intervjun.

Även om de medverkande är anonyma kommer det på den aktuella skolan att vara känt vilka som har medverkat i studien. Detta kunde i sin tur ha bidragit till att någon eller några kunde känt sig utpekade eller misstolkade av studiens resultat, vilket i värsta fall skulle kunnat leda till osämja. I Vetenskapsrådet (2002) påpekas det att uppgifter om medverkande ska antecknas,

lagras och avrapporteras på ett sätt så enskilda individer inte kan identifieras av utomstående. Med hänsyn tagen till det, var det viktigt att delge alla information kring hur studien var upplagd, samt information om att full anonymitet inte kunde erbjudas. Stor vikt lades vid att poängtera att studien skedde i ett undersökningssyfte, samt i tron om att kunna belysa hur det kan se ut i en verksamhet. Studiens mening är inte på något sätt att peka ut en specifik individ, utan ska ses som en möjlighet att lyfta olika synsätt när det gäller fritidspedagogens roll. Enligt forskningsetiska principer nämns därför varken skolans namn, läge eller de medverkandes namn.

3.6 Metoddiskussion

När planeringen av studien startade, ställdes vi främst inför två dilemman. Valet stod mellan att antingen genomföra studien på en skola eller flera, samt om studien skulle komma att bli för omfattande då fokus skulle riktas till fritidspedagogens yrkesroll ur tre yrkesperspektiv. Genom samtal med vår lärare i vetenskapsteori drogs en slutsats att avgränsa oss till att genomföra studien på endast en skola, detta beslut togs i förhållande till den tidsaspekt som fanns. Beslutet togs med hänsyn till att det viktigaste var att på samma arbetsplats få tre perspektiv representerade: fritidspedagogers, lärares och rektors. Valet gjordes med utgångspunkt från det gruppsykologiska perspektivet, samt med en medvetenhet om att detta skulle komma att leda till en hel del information att bearbeta och reflektera över. Fem deltagare medverkar i studien och dessa består av en rektor, två fritidspedagoger samt två grundlärare.

Studien har genomförts genom kvalitativa metoder, då vi anser att det passar frågornas karaktär och relevansen kring vårt ämne. Ahrne & Svensson (2015) beskriver kvalitativa metoder som ett begrepp för metoder som bygger på intervjuer, observationer eller analyser. De menar vidare även att under en kvalitativ studie kommer forskaren nära de miljöer och människor studien handlar om (Ahrne & Svensson, 2015). Det är en riktad men omfattande studie vars resultat endast kan hänvisas till hur fritidspedagogens yrkesroll yttrar sig samt värderas på en utvald skola. Valet av att genomföra studien på endast en skola samt valet av metod, bidrar till ett resultat som visar på just den utvalda skolans uppfattningar och därmed inte hur det generellt ser ut på skolorna runt om i landet.

4. Resultat och analys

Materialet har transkriberats både från anteckningar och ljudinspelningar som genomförts under intervjun. Intervjuerna har sammanställts och ställts mot varandra. Sammanställningen av intervjuerna har delats upp under fyra olika rubriker, där resultaten har organiserats genom att urskilja återkommande teman utifrån vad de olika yrkeskategorierna uttalade sig om under intervjuerna. De gemensamma nämnare vi kunnat urskilja berör samsynen på fritidspedagogens uppdrag, samarbete, hur eleverna står i fokus samt planering.

De medverkande har fått fiktiva namn i form av Fritidspedagog 1, Fritidspedagog 2, Lärare 1, Lärare 2, samt Rektor.

4.1 Samsyn på fritidspedagogens uppdrag

Under denna rubrik kommer de medverkandes syn på fritidspedagogens kompetens och uppdrag i skolan att tas upp.

Fritidspedagog 1 menar att fritidspedagogens främsta kompetens är flexibilitet, då ingen dag i skolan är den andra lik. Hen påtalar även att fritidspedagoger har en god kompetens gällande att möta elever med funktionsvariation. Fritidspedagog 2 anser att fritidspedagogens främsta kompetens är det sociala arbetet men även det stödjande arbetet, vilket även nämns av lärarna. Lärare 1 anser att fritidspedagogens främsta kompetens är de sociala färdigheterna samt den sociala kompetensen. Lärare 2 nämner att hen har ett nära samarbete med fritidspedagogen, med samma huvudsyfte och kompetens vilket innebär arbetet med barnen. Lärare 2 menar däremot att de tar hänsyn till att de båda har olika utbildningar och olika kompetenser som de kan dra nytta av. Även Fritidspedagog 1 betonar att lärare och pedagoger genom sina olika utbildningar har olika fokus, så som att fritidspedagoger är mer inriktade på de sociala bitarna samt de kamrat-mål som finns i skolan.

Kring fritidspedagogens uppdrag under skoltid, kan en enighet urskiljas mellan fritidspedagoger och lärare. Båda yrkesgrupperna anser att fritidspedagogen ska finnas som en andra vuxen och resurs i klassrummet. Samtliga pedagoger och lärare talar även om att det ska finnas ett samarbete i klassrummet, då det ska finnas en möjlighet att komplettera varandra. Möjligheter att dela upp klassen skapas och Fritidspedagog 2 påpekar att pedagoger med olika yrkesroller kan arbeta kring samma ämne men på olika sätt. Således skapas möjligheter till att förklara samma sak ur ett annat perspektiv.

Ja, jag ser ju det som att man ska, man ska komplettera varandra och det här att man kan vara två i ett klassrum oavsett om egentligen vilken, vilken yrkesbakgrund man har eller vilken utbildning man har...

Lärare 1

Lärare 1 påtalar att genom fritidspedagogens närvaro i klassrummet finns vid behov även möjligheter för en enskild individ att få extra stöd. Hen anser att fritidspedagogen kan tillföra mycket i klassrummet. Lärare 2 menar att fritidspedagogens roll i klassrummet beror helt på vilken personen i fråga är, samt vilken roll de tar. Läraren menar att fritidspedagogen kan arbeta som assistent och resurs, men även mycket med sociala frågor. Lärare 2 poängterar här vikten av att ta det från situation till situation, samt att det är bra med flexibilitet, vilket även Fritidspedagog 1 nämnde som en av fritidspedagogens främsta styrkor.

Rektorn menar att fritidspedagogens uppdrag i skolan har mycket att göra med vilken medarbetare det är, att en dialog ska föras kring hur varje fritidspedagog vill arbeta.

4.2 Eleverna i fokus

De medverkande i studien hade en gemensam syn angående att barnens bästa är det som ska vara i fokus, vilket sammanfattas nedan.

Både fritidspedagoger och lärare betonar ett samarbete dem emellan som ska gynna eleverna. Fritidspedagog 2 menar att eleverna gynnas av att läraren och fritidspedagogen arbetar nära tillsammans, och att de på så sätt får en större helhetsbild av barnet. Exempelvis genom att som pedagog och lärare får de en uppfattning om hur hela dagen varit för barnet, samt att de då kan följa upp både vad som händer på skol- och fritidstid.

Även lärare 1 tar upp att de delar på uppgifterna i klassrummet, fritidspedagogen kan exempelvis förklara en uppgift på ett annat sätt. Lärare 1 nämner även att de ibland gör både planerade och improviserade rollspel i klassrummet tillsammans. Lärare 2 upplever att denne och fritidspedagogen kan bolla tankar och diskutera vad som är bäst i situationen, samt vad som är bäst för eleverna.

Lärare 1 har denna termin inget samarbete med någon fritidspedagog, men skulle önska att det vore så. Lärare 1 nämner ett exempel där hen kan finnas för en grupp och ha genomgång, samtidigt som fritidspedagogen kan hålla i genomgången för den resterande delen av gruppen. Lärare 1 kan då känna sig lugn och fokusera på den lilla gruppen. Hen anser att de ser på lärandet på samma sätt, men med olika uppdrag.

Lärare 1 påpekar att om det finns behov av personlig assistans så utnyttjas ofta fritidspedagogen, men hen poängterar då vikten av att utnyttja de kunskaper och förmågor som fritidspedagogen har och som krävs. Fritidspedagog 2 menar även att de ska tas hänsyn till att man har olika intressen och ta till vara på dem i arbetet. Själv upplever hen det intressant och givande att arbeta med elever med olika svårigheter. Nedan kommer ett citat kring hur fritidspedagog 2 kan använda sig av sitt personliga intresse i arbetet med elever.

Vill vi sitta o rappa för o komma ihåg någonting så gör vi det, ehm... Så att, det tycker jag eh... Sen är ju det mitt lite personliga intresse naturligtvis

Fritidspedagog 2

Lärare och fritidspedagoger lyfter att huvudsyftet med både lärarens och fritidspedagogens roll är att de båda ser arbetet med barnen som sin huvuduppgift. Skillnader i deras arbete i skolan lyfter samtliga medverkande handlar om de faktum att läraren har kunskapskrav att förhålla sig till, de ansvaret samt planering ligger främst i lärarens händer även om de kan en bolla tankar och idéer tillsammans.

4.3 Samarbete

Samarbete var ett ständigt återkommande begrepp i intervjuerna, här sammanfattas de medverkandes tankar kring deras kollegiala samarbete.

Fritidspedagogerna i undersökningen är överens om att de idag har ett bra kollegialt och pedagogiskt samarbete med lärarna. Fritidspedagog 2 menar även att skillnader har suddats ut genom åren, och att det idag inte skiljer sig lika mycket som tidigare. Hen upplever att lärarnas pedagogik har blivit mer lik fritidspedagogens pedagogik, vilket i sin tur kan ha påverkats av Läroplanens utformning. Fritidspedagog 2 menar vidare att det i dagens skola arbetas mer efter att nå förmågor istället för mål, och nämner då även betydelsen av vem de arbetar med.

Fritidspedagog 1 menar att hen har en förmån att få arbeta så som denne själv vill. Fritidspedagog 1 trivs just nu då samarbetet med den aktuella läraren fungerar väldigt bra, det finns ett tillåtande klimat där de utnyttjar varandras rätta kompetenser. Samtidigt påpekar fritidspedagog 2 att den personliga upplevelsen kring samarbetet har varit olika under åren. Hen har dock en uppfattning om att ett bra samarbete där de kan dra nytta av varandras kompetenser,

är något de strävar efter. Genom att få utrymme och räknas inne i klassrummet, kan de ta in varandras åsikter samt ta till vara på dem.

Fritidspedagog 2 är även av den åsikt att en del lärare kan bli störda av att inte själva få styra o ställa, men som det är just nu tycker hen att samarbetet mellan lärare och fritidspedagoger är bra. Fritidspedagog 2 menar att hen är nöjd med utformningen av sin tjänst och samarbetet med lärare. Vidare påpekar hen att det är olika från år till år hur fritidspedagogens kompetens nyttjas, samt att det är en ekonomisk fråga. Även lärare 1 påpekar det goda samarbetet och menar att en av de många fördelarna med att ha arbetat ihop en längre tid, är att hen alltid känner sig trygg i att lämna över sin roll i de situationer det krävs. Men nedan nämner lärare 1 hur hon upplevde att det var när hen startade sitt arbetsliv.

När jag kom nyexad och jobbade i barnskola då som de kallades, var vi ju ett arbetslag med förskollärare, fritidspedagoger och lärare, då hade jag liksom inte den här synen att vi skulle va olika värda, för det är ju de det handlar om, ehh, men jag hade ju kollegor som såg det på ett annat sätt...

Lärare 2

Rektorn anser att det på den aktuella skolan finns ett gott samarbete mellan lärare och fritidspedagoger, där de kan tillföra olika saker genom att nyttja varandras kompetenser samt komplettera varandra. När tankar kring hur samarbetet mellan fritidspedagoger och lärare har förändrats tas upp, så är rektorns personliga åsikt att det har skett en förändring under åren. Rektorn anser att fritidspedagogens legitimation har ökat statusen på fritidspedagogens yrke, samt att det är bra att alla yrkesgrupperna numera har en legitimation.

4.4 Planering

Under intervjuerna med samtliga medverkande kom ett önskemål om gemensam planering upp, samt hur en gemensam planering skulle kunna påverka deras arbete.

Samtliga yrkeskategorier är överens om vikten av ett gott samarbete i klassrummet lärare och fritidspedagoger emellan. Som en ständigt återkommande punkt under intervjuerna nämns en önskan om gemensam planeringstid, vilket enligt samtliga hade underlättat i det dagliga arbetet. Även om det i ett par av intervjuerna nämns att det i klassrummet är lärarna som har ansvar för planeringen då de har styrda mål att följa, så finns en önskan från samtliga om gemensam tid för planering. Lärare 2 samt båda fritidspedagogerna påpekar att planering samt utbyte av tankar och idéer, ofta sker i form av ett kort samtal i korridoren mellan lektionerna. Rektorn tar nedan

upp problematiken som finns kring att kunna skapa tid för en gemensam planering för lärare och fritidspedagoger.

Mm... Jag tycker absolut att dem ska samarbeta, ehh... Sen finns de fortfarande en del att göra inom det området, ehh... Kunna ha gemensam planering o så. Det kan va lite krångligt eftersom att verksamheterna överlappar varandra...

Rektor

Även hos rektorn finns det en önskan om mer gemensam planeringstid för lärare och fritidspedagoger. Hen menar att gemensam planeringstid är något som är svårt att lösa, då verksamheterna överlappar varandra. Dock har de pedagogiska träffar en gång i månaden där alla pedagoger på skolan får tillfälle att träffas och arbeta kring olika teman.

Fritidspedagog 1 nämner att rektorn anpassar sig och låter fritidspedagoger ha eget inflytande kring hur arbetsdagen ska se ut, och det är något som även bekräftas av rektorn. Lärare 2 menar även att hen och fritidspedagogen tillsammans bollar idéer och utifrån situationen och barnens bästa utformar arbetet.

Då tiden för gemensam planering nästan är obefintlig, kan de bli svårt för fritidspedagogen att exempelvis hålla i egen undervisning i klassrummet. Rektorn talar om vikten av en dialog, men att hen upplever att samarbetet idag fungerar bra mellan fritidspedagoger och lärare då de är bra på att tillföra olika saker och komplettera varandra. Rektorn nämner även betydelsen av att hitta en bra balans mellan arbetsuppgifterna, vilket även är något som nämns av fritidspedagog 2 som under åren har utformat en fungerande metod. Både fritidspedagoger och lärare tar upp betydelsen av att ha arbetat ihop under en längre tid. De menar att det är en stor fördel när det kommer till att vara flexibel i det dagliga arbetet i klassrummet när planeringstid inte finns. Fritidspedagog 1 påpekar nedan fördelen av lång erfarenhet i yrket samt en lyhörd rektor.

Men vi är ju så, man säger erfarna, att vi har liksom lärt oss hur vi ska göra för o få till vår planeringstid o våra rektorer har anpassat sig mer efter vårt sätt att tänka än att de har kommit hit o kört över oss...

Fritidspedagog 1

4.5 Analys av resultat

Analysen är genomförd utifrån ett gruppsykologiskt perspektiv. Det innebär att fokus ligger på hur de olika yrkeskategorierna upplever samspelet mellan varandra, samt deras sätt att integrera med varandra.

Studien visar att de medverkande har liknande tankar kring vad fritidspedagogens uppdrag under skoldagen bör vara. Fritidspedagogerna är eniga om att de ska finnas som en *resurs* i klassrummet, lärarna menar även att fritidspedagogen är en *resurs* de behöver i klassrummet. De talar om ett *samarbete* där fritidspedagogerna ska medverka vid rätt tillfällen för att på så sätt kunna dela på uppgifter och komma fram till det bästa för eleverna i situationen som råder. Rektorn menar att fritidspedagogens tjänst under skoldagen ska utformas utifrån den aktuella medarbetaren. Hen anser att det på skolan finns ett gott *samarbete* mellan lärare och fritidspedagoger i arbetet under skoltid. Genom studien kan vi tolka vikten av dialoger och *samarbete* mellan medarbetarna, samt att det finns en vilja till att samarbeta och på så sätt kunna se vad varje individ har att bidra med i klassrummet. Från studien kan vi även tolka vikten av att de medverkande har arbetat tillsammans en längre tid, vilket de menar förenklar *samarbetet* mellan dem. De har ur ett gruppsykologiskt perspektiv fokus på både medarbetarnas välbefinnande samt arbetets effektivitet, vilket betyder att sätta elevernas behov i fokus.

Enligt studien kan vi utgå ifrån att en fritidspedagogs tjänst kan se väldigt olika ut. Tjänsten kan vara utformad utifrån ekonomiska skäl, behovet som finns på skolan, men även utifrån fritidspedagogens intresse. Detta får oss att reflektera över betydelsen av vilken skola fritidspedagogen arbetar på, samt dess påverkan om hur en fritidspedagogs tjänst ser ut under skoltid.

Studien visar på att de medverkande är överens om att en gemensam *planeringstid* för fritidspedagoger och lärare hade behövts. Det finns en problematik i att verksamheterna överlappar varandra, på så sätt är det svårt att hitta tid till gemensam *planering*. En upplevelse är att de trots detta tack vare sitt långa samarbete, hittar tillfällen att diskutera och planera kring skoldagen. Ur ett gruppsykologiskt perspektiv hade möjlighet till gemensam planering och således den *integrering* som sker kunnat utveckla samarbetet mellan lärare och fritidspedagog.

Rektorn beskriver fritidspedagogens kompetens kopplat till arbetet på fritidshemmet, och framhäver deras främsta kompetens som att driva den verksamheten. Lärare och fritidspedagoger vinklar det istället åt att tala mer om egenskaper hos fritidspedagogerna. Yrkesgruppen har en god social färdighet, och här poängteras arbetet med barnen. Resultatet från studien säger oss att rektorn ser fritidspedagogens yrkeskompetens ur ett mer formellt perspektiv. Lärare och fritidspedagoger som arbetar med varandra dagligen belyser kunskaper och färdigheter som är informella och syns i det dagliga arbetet. Rektorn påpekar även att olika fritidspedagoger har olika färdigheter med sig från sin utbildning, vilket i sin tur medför olika tankar kring hur de vill arbeta. Hen menar att det måste finnas en diskussion mellan hen och aktuell fritidspedagog för att utforma en mänsklig och hanterbar tjänst.

I vår studie får vi en uppfattning kring att fritidspedagogerna har en inverkan på hur de arbetar under skoldagen, vilket stärks av alla medverkande parter. Fritidspedagogerna menar att de har en god dialog samt ett gott samarbete med rektorn och lärare, som i sin tur leder till att de upplever att de kan påverka upplägget på sina tjänster.

5. Diskussion

Utifrån de insamlade och analyserade materialet har vi skapat kategoriserade rubriker, där vi kopplat och problematiserat materialet till den forskning och litteratur som tidigare presenterats.

5.1 Samarbete under utveckling

När kloka huvuden slås ihop i en grupp blir resultatet en enda stor dumbom, därför att varje individ hämmas av att andra är annorlunda

Carl G. Ljung (Svedberg, 2016, s.159).

Deltagarna i våra intervjuer var överens om att de upplevde att samarbetet mellan fritidspedagoger och lärare på den aktuella skolan var väl fungerande, men att det inte alltid sett ut så. Rektorn menade även att hen har sett en förändring när det gällde statusen på fritidspedagogyrket då det började tituleras som ett läraryrke. Här kan vi dra en parallell till det Calander (1999) nämner, om att statusen på fritidspedagogyrket höjdes när det blev titulerat som ett läraryrke. Trots detta menar Calander (1999) att fritidspedagogutbildningen fortfarande ansågs ha en lägre status än andra lärarutbildningar. Vilket vi tror kan berott på att fokus låg på utbildningarnas olikheter istället för deras likheter.

I intervjuerna nämner flertalet av de medverkande att deras erfarenhet i yrket samt att lärarna och fritidspedagogerna har arbetat tillsammans en längre tid har medfört ett gott samarbete.

Under 90-talet blev fritidspedagog- och förskolläraryrkesutbildningarna treåriga och omfattar 120 högskolepoäng. Fritidspedagogens uppdrag i skolan ändrades då, samt att deras kompetens inom undervisning fick ett lyft. Detta medförde att deras betydelse som en länk mellan det teoretiska och praktiska lärandet framhävs mer (Calander, 1999). Här har vi en tanke om att detta kan ha varit början till en förändring kring lärares och rektorers förhållningssätt till fritidspedagoger och dess kompetens.

I vår studie har vi kunnat se exempel på ett väl fungerande samarbete mellan lärare och fritidspedagoger, samt en förståelse för varandras yrkeskompetenser. Vi skulle när det gäller arbetslagen på den aktuella skolan beskriva det som raka motsatsen till det som Hansen (1999) såg i sin studie. Hansen (1999) menar att fritidspedagogens yrkesroll är någonting som i hennes

studie var okänt för lärarna, samt att samverkan mellan yrkeskategorierna i många fall var något som hon beskriver som sällsynt.

I Hansens (1999) studie beskrev lärarna att fritidspedagogens främsta kompetenser var inom de praktisk-estetiska områdena, samt deras kunskaper om barn och deras utveckling. Denna studies resultat visar på att lärarna anser att fritidspedagogerna har en god förmåga att arbeta med barn och social kompetens, men till skillnad från Hansens (1999) studie nämner ingen av de medverkande något om kompetenser kring praktisk-estetiska områden. De betonar istället de sociala färdigheterna och att de ser arbetet med barnen som huvuduppgiften, och det för båda yrkeskategorierna.

I Haglunds avhandling (2004) beskriver fritidspedagoger att en närmare samverkan med grundskolelärare skulle kunna leda till att deras arbetssätt och yrkesroll förändras. De menar att det är andra förhållningssätt som förväntas av dem i klassrummet, vilket inte alltid stämmer överens med deras synsätt (Haglund 2004). Studien som vi genomfört kan här visa på att det skett en förändring under åren 2004-2017, åtminstone på den skolan där studien är genomförd. Här anser fritidspedagogerna att deras kompetens behövs i klassrummet. Ingen av de medverkande i studien har på något vis antytt någon oro över ett kollegialt samarbete mellan lärare och fritidspedagog, samt att det skulle ha någon inverkan på deras yrkesroll. Däremot påpekar en av de medverkande fritidspedagogerna att hen upplever att lärarnas pedagogik genom åren har blivit mer lik fritidspedagogernas pedagogik.

5.2 Kommunikationens betydelse

I studien har fritidspedagoger och lärare väldigt många liknande tankar kring hur fritidspedagogen bör arbeta under skoldagen, samt hur deras samarbete bör fungera. Detta kan kopplas till Svedberg (2016) som menar att systemiska roller i en grupp innefattar mer att handla efter lagets bästa, samt att se bort ifrån sitt ego och se till gruppens bästa. Här kan vi få en förståelse kring hur dessa medarbetare tänker och handlar utifrån elevernas och undervisningens bästa.

Nilsson (2016) nämner att kommunikation är ett viktigt verktyg när det kommer till att diskutera olika lösningar och tankar, samt möjligheter att utvecklas. Nilsson (2016) påpekar även att problemet ofta är att vi tror att andra uttrycker saker på samma sätt som vi själva gör, vilket de vanligtvis inte gör. Detta kan i sin tur således leda till konflikter inom en grupp (Nilsson, 2016). Fritidspedagogerna och lärarna i studien har samarbetat med varandra en längre tid, och Lärare

2 menar att de genom åren arbetat fram en fungerande kommunikation som i sin tur leder till ett gott samarbete i klassrummet. Detta får oss att reflektera kring värdet över möjlighet till en dialog, att få lära känna sina medarbetare samt vilka kompetenser de besitter.

5.3 Planeringens betydelse

Samtliga medverkande i studien belyser avsaknaden av gemensam planeringstid för fritidspedagoger och lärare. Problemet grundar sig på olika arbetstider, då lärare har tid för planering är fritidspedagoger aktiva med arbetet i fritidshemmet och tvärtom.

Svedberg (2016) påpekar att tidens förebilder och organisationsidéer står för reflektion, dialog och kollegialt lärande, men att ekonomin påverkar mot motsatt utveckling och effektivitet samt suboptimering. I detta fall skulle vi kunna tolka det som att det kunde funnits en lösning om ekonomin hade tillåtit det. Hade det funnits en möjlighet att hitta något tillfälle under dagen då det kunde sättas in en vikarie istället för en ordinarie anställd, så hade det på så sätt skapats möjlighet för gemensam planering.

Svedberg (2016) påpekar att flertalet socialpsykologer har tankar kring att en arbetsgrupps process pågår på två olika plan. Huvudfrågorna handlar då om hur viktig den enskilde medlemmen och hennes välbefinnande är, samt vikten av själva arbetet, effektiviteten och resultaten?

Vi har här haft tankar kring en möjlig gemensam planeringstid för fritidspedagoger och lärare, samt om det hade kunnat leda till ett bättre samarbete dem emellan. Således skapar det funderingar hos oss kring om detta hade påverkat till att kvaliteten på undervisningen blivit än bättre. I vår studie har de aktuella lärarna och fritidspedagogerna arbetat tillsammans en längre tid och har på så sätt ändå lyckats med att utveckla ett gott samarbete. Skolan i studien kan således sägas ha goda förutsättningarna för kollegialt samarbete, vilket leder till att vi ställer oss frågan hur de kan se ut på en skola där förutsättningarna inte är dem samma? För att besvara det skulle vidare studier och forskning behöva genomföras.

5.4 Avslutande diskussion

Under denna rubrik kommer våra personliga reflektioner att framgå, vilka kopplas till litteratur, egna erfarenheter samt teoretiskt perspektiv. Avslutningsvis presenteras en sammanfattning

kring studiens innehåll som även behandlar begreppen relationsdimension, arbetsdimension, integration, samarbete.

Studien har genomförts med inspiration av ett gruppsykologiskt perspektiv. Det innebär att vi valt att studera hur de olika yrkeskategorierna upplever *samspelet* mellan varandra, samt deras sätt att *integrera* med varandra. Svedbergs (2016) utgångspunkt är att det är medlemmarna i en grupp som tillsammans skapar ett sätt att bearbeta de funderingar och frågor som uppkommer under arbetets gång. Svedberg delar upp analysen av grupper i två olika dimensioner när det gäller studien av arbetsprocessen. Fokus kan antingen ligga vid en *relationsdimension*, där då utgångspunkten ligger vid den enskilda personen och dennes situation och mående. Alternativet till detta är att lägga fokus vid en *arbetsdimension* där det då är resultatet på själva arbetet som belyses.

5.5 Reflektioner

Under utbildningens VFU-perioder har vi uppmärksammat att det ibland kan upplevas som att fritidspedagoger och andra grundskollärare är i olika lag och arbetar i motsättning till varandra istället för med varandra. I dessa situationer kan vi utgå ifrån att *samspelet* mellan yrkeskategorierna inte fungerar. Detta tror vi kan bero på otillräckliga kunskaper om medarbetarnas yrkeskompetens, samt bristen av utbildad personal inom skolverksamheten. Situationen kan vara att klimatet på arbetsplatsen inte fungerar, varken sett till en *relationsdimension*, eller till en *arbetsdimension*. Vilket innebär att den enskilde medarbetaren inte har en bra arbetssituation samt att resultatet på själva verksamheten inte är i fokus (Svedberg, 2016). Detta är dock inte något vi upplever på den aktuella skolan utan snarare motsatsen.

De medverkande fritidspedagogerna och lärarna har ett nära samarbete och arbetar tillsammans mot målen i styrdokumentet. De nämner i intervjuerna att deras goda samarbete har utvecklats under åren de arbetat tillsammans. Det får oss att reflektera över att det kan finnas en fördel med att ha arbetat ihop under en längre tid, och att man på så sätt lär känna varandra och vet vad ens kollegala medarbetare har för förmågor och kunskaper. Utan en vilja att samarbeta och ta del av sina medarbetares tankar och idéer kan dock problematik uppstå. Som Haglund (2004) påpekar i sin avhandling, så ser inte alla ett samarbete som en fördel utan något som skulle kunna leda till att deras arbetssätt och yrkesroll förändras.

Hansens (1999) doktorsavhandling är över 15 år gammal, men ännu aktuell för oss. Avhandlingen presenterar i motsättning till det vi har fått fram, ett resultat på ett samspel mellan fritidspedagoger och grundlärare som fungerar mindre väl. Själva har vi upplevt att uppfattningen om fritidspedagogens kompetens samt samspel mellan grundlärare och fritidspedagoger i skolan skiftar. I den aktuella studien kan vi se exempel på hur yrkeskategorierna *integrerar* väl med varandra på ett effektivt sätt. Det sker ett utbyte mellan fritidspedagogers och lärares kunskaper, och man tar till vara på både likheter och olikheter i klassrummet. Likt ett recept vid bakning där olika ingredienser behövs för ett lyckat slutresultat, behövs även inom skolan de olika yrkeskategorierna med dess olika kompetenser. Genom att tillföra dessa olika kompetenser, skapas möjligheter för skolan och eleverna. Då vår studie endast är genomförd på en skola, kan inte slutsatsen dras att utvecklingen kring fritidspedagogers och grundlärares *samspel* har förbättrats under åren. På den aktuella skolan visar dock studien att *samspelet* har förbättrats under årens gång.

Rektorn har enligt styrdokumentet ett övergripande ansvar när det gäller att vara insatt i vilka roller skolans personal har, samt hur deras tjänster är utformade. Det väcker våra tankar kring betydelsen av rektorns uppfattning om hur fritidspedagoger och lärare bör arbeta tillsammans, samt att hen ser till att det skapas möjligheter för ett gott *samspel* dem emellan.

Sammanfattningsvis har vi fått en upplevelse kring att synen på fritidspedagogens yrkesroll påverkas med faktorer som personlig inställning, samarbete, *samspel*, *integration* samt en lyhördhet för varandras kunskaper och behov.

Den genomförda studien har visat att det på den aktuella skolan finns en gemensam syn på fritidspedagogens yrkesroll och uppdrag under skoldagen. De medverkande har arbetat tillsammans i ett flertal år och har på så sätt utformat ett arbetssätt som fungerar väl för dem. Ser vi det utifrån ett gruppsykologiskt perspektiv, så har de utvecklat goda systemiska roller som innebär att de handlar efter gruppens bästa. Slutsatsen har därför dragits att studien belyser ett gott exempel på hur det kan se ut i skolverksamheten. En större och mer omfattande studie är nödvändig för att få ett mer generellt resultat av hur det ser ut i landet.

6. Referenslista

Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber

Andersson, Birgit (2013). *Nya fritidspedagoger i spänningsfältet mellan tradition och nya styrformer*. Diss. Umeå: Univ.

Calander, Finn (1999). *Från fritidens pedagog till hjälplärare: fritidspedagogers och lärares yrkesrelation i integrerade arbetslag*. Diss. Uppsala: Univ.

Haglund, Björn (2004). *Traditioner i möte: en kvalitativ studie av fritidspedagogers arbete med samlingar i skolan*. Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2005 Tillgänglig på internet: http://gupea.ub.gu.se:8080/dspace/bitstream/2077/16424/3/gupea_2077_16424_3.pdf

Hansen, Monica (1999). *Yrkeskulturer i möte: läraren, fritidspedagogen och samverkan*. Diss. Göteborg: Univ.

Tillgänglig på Internet: <http://hdl.handle.net/2077/7609>

Hwang, Philip & Nilsson, Björn (2014). *Gruppsykologi: för skola, arbetsliv och fritid*. 1. utg. Stockholm: Natur & kultur

Munkhammar, Ingmarie (2001). *Från samverkan till integration: arena för gömda motsägelser och förgivet tagna sanningar: en studie av hur förskollärare, fritidspedagoger och lärare formar en samverkan*. Diss. Luleå: Univ.

Nilsson, Björn (2016). *Samspel i grupp: introduktion till gruppdynamik*. 2., omarb. och utök. uppl. Lund: Studentlitteratur

Persson, Ingvar (2004). *Leda och utveckla skolan: ett underlag för samtal om skolledarskap*. Stockholm: Gothia

Skolverket (2014) *Allmänna råd i fritidshem*. Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3301>

Skolverket (2016) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2015*. 2. Uppl. (2015). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>

Svedberg, Lars (2016). *Gruppsykologi: om grupper, organisationer och ledarskap*. 6., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Tillgänglig på Internet:

http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Bilagor

Missivbrev

Fritidspedagogens roll utifrån tre yrkesperspektiv

Rektor, Lärare och Fritidspedagog

Hej!

Vi är två studenter från Högskolan Kristianstad som nu läser vår sista termin som Grundlärare med inriktning mot arbete i Fritidshem. Vi skriver just nu vårt examensarbete och vårt valda ämne är *Fritidspedagogens roll utifrån tre yrkesperspektiv*.

Studiens övergripande syfte är att få en bild över hur fritidspedagogens yrkesroll uppfattas ur fritidspedagogens egna perspektiv samt hur den ses på från kollegiala medarbetare, i detta fall lärare samt rektor. Syftet är även att undersöka fritidspedagogens roll under skoltid och vilka olika uppfattningar som finns kring yrkesrollen.

I studien kommer vi att undersöka detta område närmare via bokade personliga intervjuer. Vi kommer att anteckna samt använda oss av ljudinspelning under samtal och observationer. Detta gör vi för att underlätta sammanställning av studiens material.

Under studien kommer vi att ta hänsyn till forskningsetiska principer, vilket innebär att allt deltagande är frivilligt och om du så skulle vilja så kan du när som helst välja att avsluta din medverkan. De material vi samlar in kommer att lagras av Högskolan Kristianstad som efter godkänt arbete raderar materialet, dock kommer alltid det slutgiltiga examensarbetet finnas kvar. Eventuellt deltagande kommer behandlas konfidentiellt och inga personuppgifter kommer att framgå i det slutgiltiga arbetet.

Intervjusamtalet sker vid ett tillfälle och varar ca. 25 minuter. Vid intresse av deltagande i studien, mejla oss senast Fredag 3/2. Det gärna även med ett eller flera tillfällen av datum och tider som intervjusamtalet skulle passa dig.

Vid frågor kontakta gärna någon av oss. Med vänlig hälsning,

Anna Bark
Isabella Lejon

Intervjufrågor

- Vad anser du är Fritidspedagogens främsta kompetens?
- Vad tycker du främst skiljer en lärares pedagogik från en fritidspedagogs?
- Vad anser du vara Fritidspedagogens uppdrag under skoltid?
- Hur/På vilket sätt anser du Fritidspedagogens kompetens nyttjas under skoltid?
- Upplever du att ni(du och fritidspedagogen) delar samma uppfattning kring arbetsuppgifterna under skoldagen?
- Hur önskar du att lärare/fritidspedagoger ska arbeta? tillsammans eller inte? och på vilket sätt?

Plan för arbetsdelning

Vi kommer till en början att genomföra samtal och observationer som kommer att sammanställas innan de förs in i det skriftliga arbetet. Vår plan är därför att vi fram till i början av mars kommer att samla material och därefter arbeta med texten sista månaden innan inlämning. Dock finns det en tanke från oss att under hela tiden kunna utveckla delar som litteratur.

Vår ambition är att vi alltid ska arbeta tillsammans, för att på så sätt kunna dra nytta av olika sätt att se/tolka olika material. Således kan vi under arbetets gång komplettera och stötta varandra i processen.